

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“ПОРІВНЯЛЬНЕ ПРАВОЗНАВСТВО”
(для спеціалістів)

МАУП

Київ
ДП “Видавничий дім “Персонал”
2013

Підготовлено доцентами кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства *О. В. Тюріною, І. О. Шашковою-Журавель*

Затверджено на кафедрі міжнародного права та порівняльного правознавства (протокол № 9 від 04.05.07)

Перезатверджено на засіданні кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства (протокол № 6 від 26.03.10)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Тюріна О. В., Шашкова-Журавель І. О. Навчальна програма дисципліни “Порівняльне правознавство” (для спеціалістів). — К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2013 — 15 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни “Порівняльне правознавство”, теми контрольних робіт, питання для самоконтролю, а також список літератури.

- © Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2013
- © ДП «Видавничий дім «Персонал», 2013

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Порівняльне правознавство є однією з нормативних навчальних дисциплін освітньо-професійної підготовки спеціалістів з правознавства, що вивчає спільні ознаки і специфіку національних правових систем та їх окремих елементів.

Мета навчальної дисципліни “Порівняльне правознавство”:

- ознайомити студентів з особливостями та загальними тенденціями розвитку національних правових систем та їх сімей на підставі їх порівняння;
- сформувати у студентів правничий світогляд, правосвідомість і правову культуру правознавця, юридичне мислення;
- навчити студентів застосовувати теоретичні правничі знання для здійснення порівняльно-правового аналізу;
- навчити застосовувати порівняльно-правові дослідження для поглиблення їхніх правових знань.

Завдання навчальної дисципліни “Порівняльне правознавство”:

- навчити студентів здійснювати порівняльний аналіз правових явищ, виявляти їх спільні ознаки та відмінності на підставі встановлення визначених критеріїв порівняння;
- надати студентам правничий матеріал щодо становлення та розвитку правових систем зарубіжних держав;
- навчити користуватися термінологією, що застосовується в юридичній компаративістиці;
- навчити систематизувати правові знання щодо особливостей різних сімей права та здійснювати їх аналіз та узагальнення;
- навчити на підставі узагальнення інформації про різні правові системи світу, виявляти загальні тенденції розвитку та взаємовпливу національних правових систем та їх сімей.

Вивчення навчальної дисципліни “Порівняльне правознавство” пов’язане із набуттям студентами знань з міжнародного права, теорії держави та права, історії держави і права зарубіжних держав, конституційного права зарубіжних держав, а також філософії права.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“ПОРІВНЯЛЬНЕ ПРАВОЗНАВСТВО”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
	Змістовий модуль I. Основні категорії порівняльного правознавства
1	Загальна характеристика порівняльного правознавства
2	Методологія порівняльного правознавства
3	Види порівняльно-правових досліджень і правила їх організації
4	Поняття і структура правової системи
5	Поняття “сім’я права” та значення цієї категорії для науки порівняльного правознавства
	Змістовий модуль II. Характеристика окремих сімей права та сучасних тенденцій зближення національних правових систем
6	Характеристика романо-германської правової сім’ї
7	Специфіка англо-американської правової сім’ї
8	Особливості правових систем релігійного типу
9	Характеристика правових систем традиційного типу
10	Передумови та механізм зближення національних правових систем у сучасних умовах суспільного розвитку
Разом годин: 81	

ЗМІСТ
дисципліни
“ПОРІВНЯЛЬНЕ ПРАВОЗНАВСТВО”

Змістовий модуль I. Основні категорії порівняльного правознавства

Тема 1. Загальна характеристика порівняльного правознавства

Історичні аспекти виникнення та становлення юридичної компаративістики. Підходи до розуміння сутності порівняльного

правознавства. Предмет порівняльного правознавства та об'єкти порівняльно-правових досліджень. Функції порівняльного правознавства. Місце порівняльного правознавства в системі юридичних наук. Використання результатів порівняльно-правових досліджень.

Література [2–5; 36; 45]

Тема 2. Методологія порівняльного правознавства

Поняття методології юридичної компаративістики. Характеристика підходів до методології порівняльного правознавства. Зміст порівняльно-правового методу. Характеристика інших методів наукового пізнання, що застосовуються юридичною компаративістикою.

Література [2–3; 5–6; 11; 23]

Тема 3. Види порівняльно-правових досліджень і правила їх організації

Переваги і недоліки нормативного та функціонального порівняння. Поняття діахронного та синхронного порівняння. Характеристика внутрішнього та зовнішнього порівнянь. Бінарне порівняння та мультипорівняння. Макро-, мікро- та інституціональне порівняння. Правила організації та здійснення порівняльно-правового дослідження. Способи оформлення результатів порівняльно-правового дослідження. Критерії порівняльно-правового аналізу об'єктів дослідження.

Література [3–5; 26; 38; 51]

Тема 4. Поняття і структура правової системи

Характеристика плюралістичної наукової думки щодо визначення поняття “правова система”. Значення категорії “правова система” для порівняльного правознавства. Ознаки правової системи. Співвідношення понять “правова система” і “система права”. Структура правової системи.

Література [1; 2; 4; 5; 21; 41]

Тема 5. Поняття “сім'я права” та значення цієї категорії для науки порівняльного правознавства

Поняття правової сім'ї. Значення категорії “правова сім'я” для юридичної компаративістики. Проблема класифікації правових сис-

тем у правовій сім'ї. Критерії класифікації правових систем. Зміст концепції правових сімей Р. Давіда. Характеристика концепції “правового стилю” К. Цвайгерта.

Література [1–4; 11; 49]

Змістовий модуль II. Характеристика окремих сімей права та сучасних тенденцій зближення національних правових систем

Тема 6. Характеристика романо-германської правової сім'ї

Історичні аспекти розвитку романо-германської правової сім'ї. Характерні ознаки романо-германської сім'ї права. Виділення романської та германської груп правових систем у структурі романо-германської сім'ї права. Система джерел права романо-германської правової сім'ї. Характеристика зв'язку романо-германської правової сім'ї з римським правом. Вплив канонічного права на розвиток романо-германського права. Роль науки у формуванні романо-германської правової сім'ї. Вплив сучасних інтеграційних процесів в Європі на розвиток романо-германської сім'ї права.

Література [1; 2; 7; 9; 13; 16]

Тема 7. Специфіка англо-американської правової сім'ї

Історичний шлях розвитку англо-американської сім'ї права. Специфічні риси сім'ї англо-американського права. Характеристика англійського права. Спільні ознаки та відмінності права США та англійського права. Система джерел права англо-американської правової сім'ї. Сутність загального права. Співвідношення загального права і законодавства. Характеристика декларативної теорії права. Поняття права справедливості. Співвідношення права справедливості й загального права. Поняття статутного права.

Література [1; 2; 5; 21; 33; 39]

Тема 8. Особливості правових систем релігійного типу

Характеристика різних наукових підходів до класифікації систем релігійного права. Характеристика структури релігійної правової

сім'ї. Ознаки правових систем релігійної орієнтації. Плюралістична наукова думка щодо визначення мусульманського права. Ознаки мусульманського права. Система джерел мусульманського права. Характерні ознаки індуського права. Джерела індуського права. Ознаки іудейського права. Система джерел іудейського права. Характеристика канонічного права

Література [1; 2; 5; 11; 41; 42]

Тема 9. Характеристика правових систем традиційного типу

Поняття і структура традиційної правової сім'ї. Характерні ознаки традиційних правових систем. Система джерел традиційного права. Специфічні ознаки правових систем держав далекого сходу. Особливості правових систем держав Африки.

Література [2–4; 11; 21; 44]

Тема 10. Передумови та механізм зближення національних правових систем у сучасних умовах суспільного розвитку

Характеристика процесу глобалізації. Попередження і вирішення юридичних колізій. Зближення національних законодавств. Поняття модельних законодавчих актів. Уніфікація правових норм. Поняття і значення міжнародно-правової допомоги.

Література [3; 5; 9; 10; 19]

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Етапи розвитку юридичної компаративістики.
2. Характеристика різних підходів до розуміння сутності порівняльного правознавства.
3. Значення порівняльно-правових досліджень для міжнародного та міжнародного приватного права.
4. Аспекти, що обумовили визнання порівняльного правознавства самодостатньою юридичною наукою.
5. Критерії оцінки об'єктів порівняльно-правових досліджень.
6. Джерела інформації щодо об'єктів порівняльно-правових досліджень.
7. Загальна структура наукового дослідження правового вчення.
8. Основні компоненти правової наукової системи знань.

9. Класифікації об'єднань вчень.
10. Плюралістична наукова думка щодо критеріїв класифікації правових систем.
11. Специфіка джерел мусульманського права.
12. Особливості соціалістичного права.
13. Правові кола, їх характеристика.
14. Історичні шляхи виникнення та розвитку правових систем як критерій їх об'єднання у правову сім'ю.
15. Роль і значення римського права у розвитку правових систем романо-германської правової сім'ї.
16. Співвідношення релігійних і правових норм у мусульманській правовій сім'ї.
17. Необхідність компаративістських досліджень національних правових систем.
18. Співвідношення досліджень правових сімей і національних правових систем.
19. Шляхи подолання юридичних колізій.
20. Основні форми міжнародно-правової допомоги.
21. Вплив процесу глобалізації на тенденції розвитку національних правових систем.
22. Узгодження національних законів.
23. Правове співробітництво: сутність, форми.
24. Структура міжнародного права та процеси створення світового правопорядку.
25. Реалізація норм міжнародного права у національному праві.
26. Форми та проблеми процесу узгодження міжнародного права і національних правових систем.
27. Значення римського права у розвитку правових систем романо-германської правової сім'ї.
28. Необхідність компаративістських досліджень національних правових систем.
29. Форми міжнародно-правової допомоги.
30. Організація порівняльно-правових досліджень.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Історичні аспекти виникнення та становлення юридичної компаративістики.

2. Передумови розвитку порівняльного правознавства в період античності.
3. Особливості застосування елементів порівняння в період середньовіччя та нового часу.
4. Поняття порівняльного правознавства.
5. Підходи до розуміння сутності порівняльного правознавства.
6. Предмет порівняльного правознавства та об'єкти порівняльно-правових досліджень.
7. Цілі юридичної компаративістики.
8. Функції порівняльного правознавства.
9. Принципи порівняння.
10. Характеристика елементів порівняння.
11. Місце порівняльного правознавства в системі юридичних наук.
12. Характеристика взаємовпливу порівняльного правознавства та теорії держави і права.
13. Співвідношення юридичної компаративістики та філософії права.
14. Вплив юридичної компаративістики на розвиток міжнародного права.
15. Вплив порівняльного правознавства на розвиток юридичної практики.
16. Значення результатів порівняльно-правових досліджень.
17. Поняття методології юридичної компаративістики.
18. Характеристика підходів до методології порівняльного правознавства.
19. Зміст порівняльно-правового методу.
20. Характеристика інших методів наукового пізнання, що застосовуються юридичною компаративістикою .
21. Методика порівняльно-правових досліджень.
22. Переваги та недоліки нормативного та функціонального порівняння.
23. Поняття діахронного та синхронного порівняння.
24. Характеристика внутрішнього та зовнішнього порівняння.
25. Бінарне порівняння та мультипорівняння.
26. Макро-, мікро- та інституціональне порівняння.
27. Правила організації та здійснення порівняльно-правового дослідження.
28. Способи оформлення результатів порівняльно-правового дослідження.

29. Критерії порівняльно-правового аналізу об'єктів дослідження.
30. Характеристика плюралістичної наукової думки щодо визначення поняття “правова система”.
31. Значення категорії “правова система” для порівняльного правознавства.
32. Ознаки правової системи.
33. Співвідношення понять “правова система” і “система права”.
34. Структура правової системи.
35. Поняття правової сім'ї.
36. Співвідношення понять “правова сім'я” та “національна правова система”.
37. Поняття материнської та дочірніх правових сімей.
38. Національні правові системи змішаного типу.
39. Значення категорії “правова сім'я” для юридичної компаративістики.
40. Проблема класифікації правових систем у правовій сім'ї.
41. Критерії класифікації правових систем.
42. Зміст концепції правових сімей Р. Давіда.
43. Характеристика концепції “правового стилю” К. Цвайгерта.
44. Поняття правового кола.
45. Критерії класифікації національних правових систем у правові кола.
46. Історичні аспекти розвитку романо-германської правової сім'ї.
47. Характерні ознаки романо-германської сім'ї права.
48. Виділення романської та германської груп правових систем у структурі романо-германської сім'ї права.
49. Система джерел права романо-германської правової сім'ї.
50. Поняття та види нормативно-правових актів.
51. Правова доктрина в системі джерел континентального права.
52. Роль загальних принципів права в розвитку романо-германської сім'ї права.
53. Характеристика зв'язку романо-германської правової сім'ї з римським правом.
54. Вплив канонічного права на розвиток романо-германського права.
55. Роль науки у формуванні романо-германської правової сім'ї.
56. Вплив сучасних інтеграційних процесів в Європі на розвиток романо-германської сім'ї права.
57. Історичний шлях розвитку англо-американської сім'ї права.

58. Специфічні риси сім'ї англо-американського права.
59. Характеристика англійського права.
60. Спільні риси та відмінності права США та англійського права.
61. Система джерел права англо-американської правової сім'ї.
62. Поняття судово-адміністративного прецеденту.
63. Сутність загального права.
64. Співвідношення загального права і законодавства.
65. Поняття права справедливості.
66. Звичай в системі джерел англо-американського права.
67. Історичні аспекти розвитку права справедливості.
68. Характеристика декларативної теорії права.
69. Співвідношення права справедливості і загального права.
70. Характеристика різних наукових підходів до класифікації систем релігійного права.
71. Характеристика структури релігійної правової сім'ї.
72. Ознаки правових систем релігійної орієнтації.
73. Плюралістична наукова думка щодо визначення мусульманського права.
74. Ознаки мусульманського права.
75. Система джерел мусульманського права.
76. Поняття корану.
77. Сунна в системі джерел мусульманського права.
78. Роль іджми в розвитку сучасного мусульманського права.
79. Поняття киясу.
80. Характерні ознаки індуського права.
81. Система джерел індуського права.
82. Ознаки іудейського права.
83. Система джерел іудейського права.
84. Характеристика канонічного права.
85. Характеристика процесу глобалізації.
86. Попередження і вирішення юридичних колізій.
87. Зближення національних законодавств.
88. Способи гармонізації національних правових систем.
89. Поняття модельних законодавчих актів.
90. Поняття та значення міжнародно-правової допомоги.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Давид Р., Жоффре-Спинози К. Основные правовые системы современности. — М., 1996.
2. Порівняльне правознавство / За ред. В. Д. Ткаченка. — Х.: Право, 2003.
3. Дмитрієв А. І., Шепель А. О. Порівняльне правознавство / Відп. ред. В. Н. Денисов. — К., 2003.
4. Саидов А. Сравнительное правоведение (основные правовые системы современности): Учебник. — М., 2000.
5. Тихомиров Ю. Курс сравнительного правоведения. — М., 1996.
6. Харитонов Є. Історія приватного права Європи: Східна традиція. — Одеса, 2000.
7. Харитонов Є. Історія приватного права Європи: Західна традиція. — Одеса, 2001.
8. Харитонova О., Харитонов Є. Порівняльне право Європи: Посібник. — Харків, 2002.
9. Европейское право: Учеб. / Под ред. Л. Энтина. — М., 2000.
10. Топорнин Б. Европейское право. — М., 1998.
11. Марченко М. Сравнительное правоведение. Общая часть: Учеб. для юрид. вузов. — М., 2001.
12. Підпригора О. Римське приватне право: Акад. курс. — К., 2001.

Додаткова

13. Аннерс Е. История европейского права. — М., 1996.
14. Ансель М. Методологические проблемы сравнительного права // Очерки сравнительного права. — М., 1981.
15. Ансон В. Договорное право. — М., 1984.
16. Берман Г. Дж. Западная традиция права: эпоха формирования. — М., 1999.
17. Бребан Г. Французское административное право. — М., 1988.
18. Безбах В., Кулаи М. Советское и иностранное гражданское право. — М., 1989.
19. Буткевич В. Г. Міжнародне право. Основні галузі. — К., 2004.
20. Ведель Ж. Административное право Франции. — М., 1973.
21. Давид Р. Основные правовые системы современности (сравнительное право). — М., 1967.
22. Жалинский А., Рерихт А. Введение в немецкое право. — М., 2001.

23. *Зенин И. А.* Гражданское, торговое право капиталистических стран. — М., 1992.
24. *Зивс С.* О методе сравнительного исследования в науке о государстве и праве // Сов. государство и право. — 1964.
25. *Зіллер Ж.* Політико-адміністративні системи країн ЄС. Порівняльний аналіз. — К., 1996.
26. *Козлов В. А.* Проблемы сравнительного правоведения // Правоведение. — 1976. — № 2.
27. *Козирина А., Штатаина М.* Административное право зарубежных стран. — М., 2003.
28. *Колосов Ю.* Международное право. — М., 1995.
29. *Кох Х., Магнус У., Винклер фон Моренфельс П.* Международное частное право и сравнительное правоведение / Пер. с нем. Ю. Юмашева. — М., 2001.
30. *Кулагин М. И.* Гражданское, торговое и семейное право капиталистических стран. — М., 1987.
31. *Ласк Г.* Гражданское право США. — М., 1961.
32. *Максименко Н.* Сравнительное изучение истории права // Зап. Харьков. ун-та, 1898.
33. *Матвеев Ю.* Англо-американское деликтное право. — М., 1973.
34. *Мозолин В.* Австрия: проблемы гражданского и семейного права. — М., 1983.
35. *Никеров Г.* Административное право США. — М., 1977.
36. *Осакве К.* Сравнительное правоведение в схемах: Общая и особенная части: Учеб.-практ. пособие. — М., 2000.
37. *Основные институты гражданского права зарубежных стран: Сравнительно-правовое исследование / Рук. авт. кол. В. Залесский.* — М., 1999.
38. *Очерки сравнительного права / Отв. ред. В. Туманов.* — М., 1981.
39. *Полковников Г.* Английское право о компаниях: закон и практика. — М., 1999.
40. *Право Европейского Союза: правовое регулирование торгового оборота: Учеб. пособие / Под ред. В. Безбаха, А. Капустина, В. Пучинского.* — М., 1999.
41. *Правовые системы стран мира: Энцикл. справочник / Отв. ред. А. Сухарев.* — М., 2000.
42. *Решетников Ф.* Правовые системы стран мира: Справочник. — М., 1993.
43. *Романов А.* Правовая система Англии. — М., 2000.

44. *Супатаев М.* Право в современной Африке. — М., 1991.
45. *Туманов В.* О развитии сравнительного правоведения // Сравнительное правоведение. — М., 1978.
46. *Туманов В.* О развитии сравнительного правоведения // Сов. государство и право. — 1982. — № 11.
47. *Туманов В.* Сравнительное правоведение (основные правовые системы современности). — М., 2000.
48. *Французский гражданский кодекс 1804 г.* // Пер. с фр. И. Перетерского. — М., 1941.
49. *Цвайгерт К., Кетц Х.* Введение в сравнительное правоведение в сфере частного права. — М., 1998.
50. *Шершеневич Г.* Учебник русского гражданского права. — М., 1914.
51. *Эминеску П.* К вопросу о сравнимости различных правовых систем // Сравнительное правоведение / Отв. ред. В. Туманов. — М., 1975.

МАУП

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Тематичний план дисципліни “Порівняльне правознавство”	4
Зміст дисципліни “Порівняльне правознавство”	4
Теми контрольних робіт.....	7
Питання для самоконтролю.....	8
Список літератури	12

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
Редактор *Т. М. Тележенко*
Комп’ютерне верстання *С. А. Шередега*

Зам. № ВКЦ-5129

Формат 60 84/16. Папір офсетний.
Друк ротатійний графаретний. Наклад 50 пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП «Видавничий дім «Персонал»
03039 Київ-39, просп. Червонозоряний, 119, літ. XX

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб’єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008 р.*